

VẤN ĐỀ 9: RỦI RO TRONG TTQT

NỘI DUNG

- ***Khái quát chung về rủi ro:***
 - . Khái niệm
 - . Các loại rủi ro
- ***Rủi ro gian lận trong TTTM***
 - . Tổn thất với các bên liên quan trong hoạt động TTTM
 - Với người mua
 - Với người bán
 - Với ngân hàng
- ***Các dấu hiệu gian lận trong TTTM***
 - . Liên quan đến hợp đồng
 - . Liên quan đến LC
 - . Liên quan đến chứng từ
- ***Biện pháp phòng ngừa***

KHÁI QUÁT CHUNG VỀ RỦI RO

KHÁI NIỆM

- **Rủi ro**: một hiện tượng khách quan
- có liên quan và/hoặc có ảnh hưởng trực tiếp hoặc gián tiếp đến mục tiêu hoạt động của con người
- con người có thể nhận biết được nhưng không thể lường hoá được những rủi ro đó xảy ra ở đâu, lúc nào và mức độ tác động xấu đến mục đích của con người như thế nào.
- **Tóm lại**: rủi ro là khả năng xảy ra một biến cố gây tổn thất/ thiệt hại.

KHÁI NIỆM

➤ Rủi ro TTQT:

- Khả năng xảy ra tổn thất về kinh tế,
- phát sinh trong quá trình thực hiện hoạt động thanh toán quốc tế,
- do các nguyên nhân phát sinh từ quan hệ giữa các bên tham gia thanh toán quốc tế (nhà xuất khẩu, nhà nhập khẩu, ngân hàng, các tổ chức, cá nhân và các tác nhân trung gian)
- hoặc những nguyên nhân khách quan khác gây nên.

PHÂN LOẠI

Rủi ro gian lận

Rủi ro tài chính

Phân loại rủi ro
TTQT

Rủi ro tác nghiệp

Rủi ro chính trị, pháp
luật

RỦI RO GIAN LẬN

- **Gian lận:** hành vi lừa đảo hoặc phạm tội có mục đích nhằm thu lợi bất chính.
- Trong TTQT, đó là việc xuất trình cho ngân hàng các *chứng từ giả mạo*, thể hiện rõ:
 - việc giao hàng đã được thực hiện nhưng trên thực tế lại không phải như vậy,
 - hàng hoá không được giao hoặc giao hàng có trị giá thấp hơn
 - nhằm mục đích thu lợi hoặc rửa tiền bất hợp pháp thông qua hệ thống ngân hàng

RỦI RO CHÍNH TRỊ, LUẬT PHÁP

- **Rủi ro chính trị:**
- Xảy ra khi môi trường pháp lý, môi trường kinh tế-chính trị của một nước chưa ổn định, thường xuyên thay đổi.
- Khi một quốc gia thay đổi các chính sách về dự trữ ngoại hối, thuế xuất nhập khẩu, tỷ giá, lãi suất... sẽ ảnh hưởng trực tiếp đến hoạt động thanh toán quốc tế của các bên liên quan

RỦI RO CHÍNH TRỊ, LUẬT PHÁP

- **Rủi ro luật pháp** (rủi ro pháp lý)
- Liên quan đến luật điều chỉnh các hoạt động TTQT, quyền và nghĩa vụ của các bên liên quan, luật giải quyết tranh chấp khi có vấn đề khiếu kiện phát sinh.
- Đối với hoạt động TM & TTQT, rủi ro luật pháp thường bắt nguồn từ sự khác biệt về hệ thống luật giữa hai quốc gia.

RỦI RO CHÍNH TRỊ, LUẬT PHÁP – VÍ DỤ

- Chiến tranh, đình công, bạo động
- Thay đổi trong chính sách quản lý ngoại hối (khan hiếm ngoại tệ, tỷ giá thay đổi)

Ví dụ 1

- Năm 2009 do ảnh hưởng của suy thoái kinh tế, kim ngạch xuất khẩu giảm rõ rệt
- Kim ngạch xuất khẩu 6 tháng đầu năm 2009 đạt khoảng 27,6 tỷ USD, giảm 10,1% so với cùng kỳ năm trước (*nguồn: Hiệp hội doanh nghiệp nhỏ và vừa*)
- USD khan hiếm.
- Việc đầu cơ, “găm hàng” của dân “chợ đen” càng làm cho giá USD tăng mạnh
- Trong khi đó, NHNN sử dụng những công cụ của mình để kiềm chế lạm phát

Ví dụ 1

- Quy định giao dịch USD giữa NH và DN: không vượt quá biên độ 5% (cuối năm 2008 là 3%) so với tỷ giá bình quân thị trường liên ngân hàng cùng ngày giao dịch và DN
- NH không được dùng các công cụ phái sinh để tăng giá bán USD cho khách hàng vượt trần cho phép
- Với quy định quản lý ngoại hối chặt chẽ như vậy: NH có thể phải chịu lỗ khi bán USD cho khách hàng
- Nhiều DN không mua được USD từ NH, và cũng không có nguồn thu ngoại tệ để thanh toán tiền hàng nhập khẩu ngay cả khi chấp nhận mua giá cao ngoài “chợ đen” (DN phải chứng minh nguồn gốc ngoại tệ hợp pháp)

CÂU HỎI TÌNH HUỐNG

- Doanh nghiệp Việt Nam ký hợp đồng mua bán hàng hóa với đối tác Ả rập.
- Phía VN muốn áp dụng luật VN. Đối tác muốn áp dụng luật Ả rập.
- Theo anh chị có thể giải quyết tình huống này như thế nào?

RỦI RO TÁC NGHIỆP

Rủi ro tác nghiệp: xảy ra trong quá trình thao tác nghiệp vụ TTQT, mang tính chủ quan, do trình độ, kỹ năng xử lý nghiệp vụ của cán bộ TTQT

Rủi ro con người (VD 2)

Rủi ro công nghệ (VD 3)

Ví dụ 2

- Công ty TV có trụ sở ở Hà Nội đề nghị phát hành L/C nhập thép:
- Thời hạn xuất trình chứng từ: “**after** 7 days from shipment date but within the validity of the credit”
- Ngân hàng phát hành L/C:
- Thời hạn xuất trình chứng từ: “**within** 7 days from shipment date but within the validity of the credit”
- Ngày giao hàng: 20/07
- Ngày xuất trình chứng từ: 26/07
- Chứng từ phù hợp: công ty TV không chấp nhận thanh toán với lý do: chứng từ xuất trình sớm

Ví dụ 2

- Kết luận:
- Do sơ suất trong khi phát hành L/C: nội dung sai khác so với đơn đề nghị của khách hàng nên ngân hàng đối mặt với rủi ro: phải thanh toán cho beneficiary mà không đòi được tiền của applicant (hoặc app. trì hoãn thanh toán để chờ hàng về).
- Thực tế trong ví dụ này công ty TV đã chấp nhận thanh toán bộ chứng từ đúng hạn

Ví dụ 3

- Điện thanh toán MT202:
- F58A: Mã BIC code của ngân hàng hưởng: thường có 8 ký tự hoặc 11 ký tự
- Thanh toán viên nhập 12 ký tự: chương trình không báo lỗi
- Điện bị chặn ở cổng đi Swift
- Kết luận: Ngân hàng có thể phải chịu lãi phạt vì chậm trả nếu điện lỗi không được phát hiện và sửa để đẩy đi kịp thời

RỦI RO TÀI CHÍNH

Phá sản

Không thu xếp được tiền khi đến hạn thanh toán (chậm thanh toán)

Không thanh toán hoặc thanh toán một phần

Rủi ro tỷ giá (Ví dụ 4)

Ví dụ 4

- Cuối 2007, khi giá EUR tăng mạnh, một công ty xuất nhập khẩu (XNK) có tiếng ở Hà Nội đã phải tạm hoãn kế hoạch nhập lô thiết bị từ EU
- Nhiều DN khác (đã ký hợp đồng) phải vất vả lo thêm khoản tiền chênh lệch do tỷ giá biến động.
- Trong tháng 10-2007, tỷ giá EUR/USD đã lên mức kỷ lục, và vượt mốc 1,45. Chỉ trong 1 tháng, tỷ giá EUR/USD đã tăng lên 450 điểm. Tỷ giá EUR/VND và tỷ giá USD/VND biến đổi thất thường cũng khiến nhiều DN XNK gặp rủi ro.

RỦI RO GIAN LẬN TRONG TÀI TRỢ THƯƠNG MẠI

TỔN THẤT ĐỐI VỚI CÁC BÊN LIÊN QUAN TRONG HOẠT ĐỘNG TTTM

TỒN THẤT CỦA NGƯỜI MUA

Theo L/C

Các Ngân hàng chỉ kiểm tra tính hợp lệ trên bề mặt của chứng từ, nếu nhà xuất khẩu chủ tâm gian lận, xuất trình chứng từ giả mạo thì người mua sẽ chịu thiệt hại:

- Không được giao hàng hoặc
- Hàng giao không đúng qui cách, số lượng hoặc chất lượng hai bên đã qui định trong hợp đồng.

TỒN THẤT CỦA NGƯỜI MUA

Công ty TNHH ABC

Đề nghị
mở L/C
(2a)

T/B BCT phù
hợp, hẹn
ngày TT
chậm nhất là
25/11

Issuing Bank

Ký kết HD mua bán 253mts giấy
(1)

**Carasoft Co., Ltd
(Korea)**

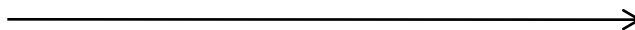
(2c)

(3a) Xuất trình BCT
Trị giá USD200,523.52

Advising Bank/Negotiating Bank

12/11/2008, phát hành L/C trị giá
USD205,689 (+/-10%) (2b)

(3b)

19/11/2008, NHFH nhận được BCT và sau khi kiểm
tra, quyết định BCT phù hợp

TỒN THẤT CỦA NGƯỜI MUA

**Công ty TNHH
ABC**

Từ chối thanh toán

Issuing Bank

- Công ty ABC kiểm tra hồ sơ và nhận thấy qui cách, số lượng của lô hàng không đúng với Hợp đồng;
- Hàng chưa về;
- Đề nghị NH trì hoãn thanh toán

TỒN THẤT CỦA NGƯỜI MUA

Công ty TNHH ABC

(4a) ↑
Phát
vay
bắt
buộc

Issuing Bank

26/11/2008, thanh toán L/C
(4b)

**Carasoft Co., Ltd
(Korea)**

(4b) ↑

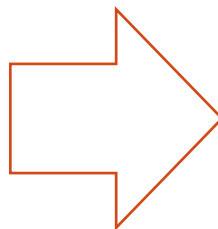

Advising Bank/Negotiating Bank

TỒN THẤT CỦA NGƯỜI MUA

Công ty TNHH ABC

Đại diện hãng tàu

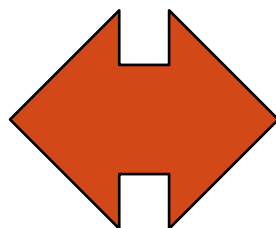
Công ty hỏi hãng tàu thì được biết:

- Không có số vận đơn như được hỏi;
- Không có việc giao hàng ở cảng bốc hàng
 - Bộ chứng từ là giả mạo

TỒN THẤT CỦA NGƯỜI MUA

Công ty TNHH ABC

Carasoft Co., Ltd
(Korea)

Tuy nhiên, sau đó:

- Người bán không biến mất như trong một số trường hợp lừa đảo,
- Công ty ABC đàm phán với bên bán và khoảng 2 tháng sau, người bán giao hàng lại;
- Hai bên lại tiến hành các giao dịch như bình thường.

TỠN THẤT CỦA NGƯỜI MUA

12/12/2008, một tình huống tương tự cũng xảy ra

Người bán cũng là Carasoft Co., Ltd. (Korea)

Bộ chứng từ là giả mạo và không có hàng giao

May mắn là BCT có bất đồng nên không phải thanh toán với phía nước ngoài. BCT bất đồng hiện vẫn đang được đóng hồ sơ tại Issuing Bank.

TỒN THẤT CỦA NGƯỜI BÁN

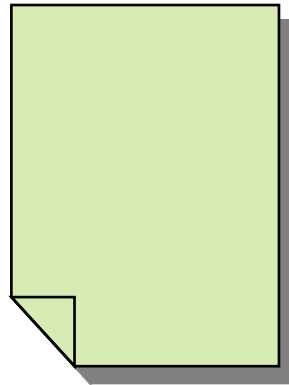
Nhà xuất khẩu

Gửi bộ chứng
từ gốc

Ngân hàng

Thường xảy ra với hình
thức nhờ thu D/P

Vận đơn

Gửi bộ copy

Người mua

Thông báo hàng đã được xếp lên tàu và cung cấp các thông tin chi tiết về lô hàng: số B/L, số container, mô tả hàng hóa,...

TỒN THẤT CỦA NGƯỜI BÁN

Không mấy khó khăn
làm giả vận đơn gốc từ
bản copy

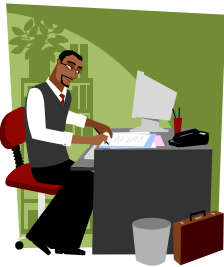
Người mua

Lấy lệnh giao hàng bằng Vận
đơn giả và lấy hàng tại cảng

TỠN THẤT CỦA NGƯỜI BÁN

Sau nhiều tuần

Nhà xuất khẩu

Hỏi ngân hàng
nhờ thu

Ngân hàng

- Chứng từ vẫn đang nằm ở Ngân hàng
 - Không có người đến lấy chứng từ
 - Người bán đã bị lừa
- Người bán cầm vận đơn gốc sẽ chỉ kiện được hãng vận tải vì đã giao hàng sai.

TỒN THẤT CỦA NGÂN HÀNG

- Những gian lận liên quan tới L/C luôn làm căng thẳng các mối quan hệ giữa:
 - Ngân hàng và khách hàng
 - Ngân hàng với các Ngân hàng đại lý
 - Các Ngân hàng chịu thiệt hại lớn nhất khi tài trợ cho các thương vụ mà trong đó người mua và người bán thông đồng nhau để cùng lừa ngân hàng

TỔN THẤT CỦA NGÂN HÀNG

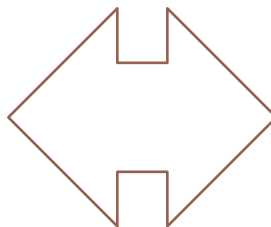

Lee Meng (2)

Đề nghị NH phát hành L/C, thể chấp 2 L/C khác tương đương 85% trị giá L/C ĐN phát hành

Ký kết HĐ mua bán điều hòa

(1)

DBS Bank

Carrier Singapore (Pte)

(3)

P/H L/C trả chậm trị giá USD1,391,726.70

TỒN THẤT CỦA NGÂN HÀNG

Điều khoản L/C:

- Chứng từ yêu cầu gồm một loạt giấy tờ trong đó có:
 - + 01 packing list và 01 delivery order
 - + Delivery order phải được ký bởi Applicant, ghi rõ ngày giao hàng không được muộn hơn ngày 15/7/2007 và phải nêu hàng hóa được giao trong 1 lần.
- Thời hạn xuất trình trong vòng 14 ngày sau ngày giao hàng nhưng trong mọi trường hợp phải trong thời hạn hiệu lực của L/C

TỔN THẤT CỦA NGÂN HÀNG

Lee Meng

(5) Thông báo BCT phù hợp

Carrier Singapore (Pte)

(5)

Chấp nhận, TT khi đến hạn

(4)

Xuất trình BCT đòi tiền

DBS Bank

BCT hoàn toàn phù hợp

TỶ THẤT CỦA NGÂN HÀNG

Lee Meng

Không có khả năng trả nợ

Ngân hàng kiểm tra và phát hiện:

- Hàng đã không được giao 1 lần theo L/C qui định;
- Vào ngày giao hàng , lô hàng giao chỉ có trị giá
USD424,292.40;
- Phần lớn lô hàng đã được giao từ trước khi mở L/C

TỠN THẤT CỦA NGÂN HÀNG

Đã gian
lận trong
lập bộ
chứng từ

Tòa án tối cao
Singapore

Carrier Singapore

Phải hoàn trả
lại USD
1,171,678.02

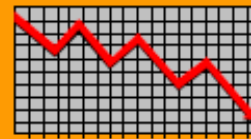
Kiện
người
thụ
hưởng
L/C đã
gian lận

DẤU HIỆU GIAN LẬN TRONG TÀI TRỢ THƯƠNG MẠI

LIÊN QUAN ĐẾN HỢP ĐỒNG

Giao dịch
có lợi lớn

High Return

Low/No Risk

Mất hàng
biến động
như phân bón,
than đá,
đường, gạo ...

Giao dịch
có giá trị lớn

Large Amount

Commodity

LIÊN QUAN ĐẾN HỢP ĐỒNG

Giao dịch liên quan đến các quốc gia có rủi ro cao (*)

Khách hàng gây sức ép bằng việc cho biết mối quan hệ với những người quan trọng

Geography

High Risk Counties

Name Dropping

We've been with your bank
J. Reed said....
Senator Wilson is.....

Key Words

ICD, KTT, IBPO, ICPO,
ICC3039, Zero coupon L/C,
One year and a day L/C,
Discount L/C, Proof of
Product, Prime Bank,
R.W.A.

Chứng từ của giao dịch bao gồm các từ 'đặc biệt'

LIÊN QUAN ĐẾN HỢP ĐỒNG

Điều khoản giá

Mức giá chào bán thấp hơn mức giá thông thường bởi một công ty chưa từng có quan hệ giao dịch trước đó

Điều khoản về hàng hóa

Chào hàng đối với loại hàng hóa mà cầu rất lớn nhưng khan hiếm trên thị trường

Điều khoản thanh toán

Đề nghị điều kiện thanh toán không phổ biến

LIÊN QUAN ĐẾN HỢP ĐỒNG

Hợp đồng có nhiều điều khoản đảm bảo cho người mua

Đề nghị thanh toán trước một khoản phí cảng, phí quản lý,...

Phương tiện vận tải không phù hợp với thông lệ

Điều khoản khác

Sử dụng các loại tên, thương hiệu tương tự các tên, thương hiệu nổi tiếng

Giao dịch liên quan đến một số lượng các trung gian không bình thường

Gây sức ép để đề nghị được chấp nhận nhanh và sớm mở L/C

LIÊN QUAN ĐẾN LC

1

45A:
Commodity
descriptions

LC
không
mô tả
hàng
hoá, dịch
vụ được
cung cấp

2

44E: Port of
loading: ABC
port
44F: Port of
discharge:
Haiphong
port, VN

46A:
Document
required: Not
required B/L

LC cho thấy
việc vận
chuyển hàng
hoá nhưng
không yêu
cầu xuất
trình chứng
từ vận tải

3

Switch
bill of
lading
allowed

LC cho
phép điều
khoản
'switch
bill of
lading':
cho phép
ghi cảng
xếp hàng
không
phải nơi
xếp hàng
thực

4

MT700: LC
transferable;
Amount: USD
800,000

MT720:
Amount
USD
300,000

Yêu cầu
chuyển
nhượng
cho thấy
lợi nhuận
bất
thường

5

Issued:
Available by
advising
bank
(Country I)

Amend:
Available
by any
bank in
country H

Thay đổi
nơi thanh
toán

LIÊN QUAN ĐẾN CHỨNG TỪ

- Chứng từ được xuất trình có quá nhiều lỗi bất đồng và khách hàng lại cố gắng tìm cách sửa các lỗi đó
- Thoả thuận để kiểm tra trước chứng từ
- Chứng từ được phát hành bởi một tổ chức không tồn tại

LIÊN QUAN ĐẾN CHỨNG TỪ

LIÊN QUAN ĐẾN CHỨNG TỪ

*Hóa đơn
(Invoice)*

- Hoá đơn chỉ ra các loại phí cộng thêm, phí xử lý lớn hơn 40% của trị giá hoá đơn

*Hối phiếu (Bill
of exchange)*

- Trên hối phiếu xuất hiện các mã, dấu, ký hiệu không bình thường

*Chứng nhận
xuất xứ (C/O)*

- Chứng từ chỉ ra hàng hoá có xuất xứ tại một nước trên thực tế không cung cấp loại hàng đó

Những từ và cụm từ thường xuất hiện trong các chứng từ giả mạo

- + ‘cash wire transfer’
- + CNF ASWP: CNF any safe world port
- + comfort letter
- + conditional swift payment
- + cusip number
- + discounting LC's
- + due 1,5 or one year and 1 day
- + Foreign Bank Advice
- + Good, clean Funds

Những từ và cụm từ thường xuất hiện trong các chứng từ giả mạo

- + ICC Promissory Notes
- + International Certificate of Deposit
- + Irrevocable Bank Purchase Order
- + Irrevocable Corporate/Confirmed Purchase Order
- + Irrevocable LC Payable at 100% Sight
- + Ready, Willing and Able (RWA)
- + Soft Probe
- + Zero Coupon LC

Những từ và cụm từ thường xuất hiện trong các chứng từ giả mạo

- + Key Tested Telex (KTT)
- + Market to Buy or Sell LC's
- + Middlemen
- + Non-Circumvention, Non-Disclosure Agreement
- + Prime Bank Financial Instrument
- + Prime World Bank
- + Proof of Funds
- + Proof of Product

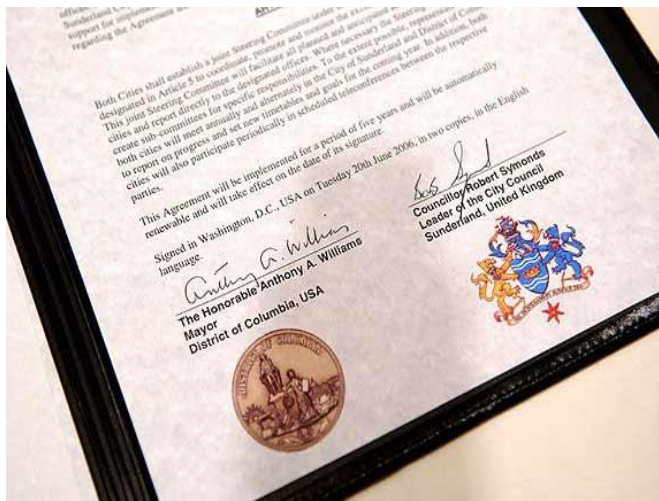
BIỆN PHÁP PHÒNG TRÁNH

PHÒNG TRÁNH RỦI RO GIAN LẬN

- Tuyệt đối thận trọng trước và trong khi thực hiện giao dịch
- Chỉ trao đổi, gửi thông tin về giao dịch với người thụ hưởng thực sự của thư tín dụng, không giao dịch với những người tự nhận là đại diện cho người thụ hưởng
- Không thực hiện bất kỳ một cam kết Ngân hàng nào nếu không tin tưởng chắc chắn rằng bạn đang thực hiện đúng theo thông lệ của Ngân hàng.

PHÒNG TRÁNH RỦI RO GIAN LẬN

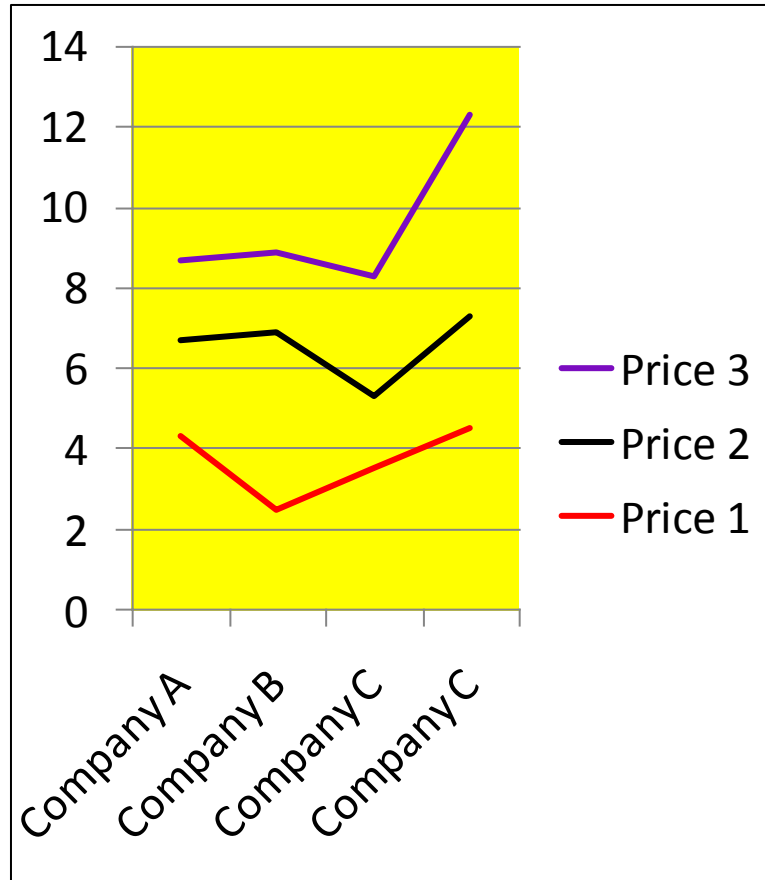

Chứng từ (giấy chứng nhận kiểm định, phân tính, trọng lượng và các giấy chứng nhận khác) yêu cầu xác nhận của một bên độc lập để tránh sự giả mạo

- Yêu cầu fax B/L gốc sau khi giao hàng
- Đối chiếu với đại lý hãng tàu → tính xác thực của con tàu và thời gian tàu đến cảng

PHÒNG TRÁNH RỦI RO GIÁN LẬN

Điều tra tìm hiểu
trên cơ sở có
chọn lọc về giá
của hàng hóa
trên hóa đơn

PHÒNG TRÁNH RỦI RO GIAN LẬN

- Kiểm tra thông tin về người bán thông qua ngân hàng, ĐSQ, phòng TM và các nguồn thông tin thương mại khác (VD: CIC) (Ví dụ 2)

- Yêu cầu trọn bộ chứng từ liên quan đến sở hữu hàng hóa phải được xuất trình theo L/C

- Yêu cầu điều khoản về bảo lãnh thực hiện hợp đồng từ ngân hàng của người XK.

- Kiểm tra con tàu thực hiện chuyên chở hàng có đủ điều kiện chuyên chở loại hàng hóa của hợp đồng, có hành trình từ cảng bốc và đi đến cảng dỡ

BÀI TẬP TÌNH HUỐNG 1

- Thanh toán theo phương thức tín dụng chứng từ;
- Chứng từ về phù hợp;
- Khi người mua đi nhận hàng, phát hiện hàng không theo đúng như hợp đồng;
- Người mua thông báo cho Ngân hàng phát hành;
- Ngân hàng có được trì hoãn thanh toán không?

BÀI TẬP TÌNH HUỐNG 2

- Công ty được VN xuất 1 lô thuốc sang Ấn Độ
- Trị giá 64000USD, phương thức thanh toán Irrevocable At sight L/C, Transhipment allowed, UCP600
- Issuing Bank: Standard Chartered Bank (SCB). Advising Bank: NH X (Việt Nam)
- L/C yêu cầu: trọn bộ B/L đường biển Clean On Board, hàng được chở từ bất kỳ cảng nào của VN đến cảng Bombay.

BÀI TẬP TÌNH HUỐNG 2 (tiếp)

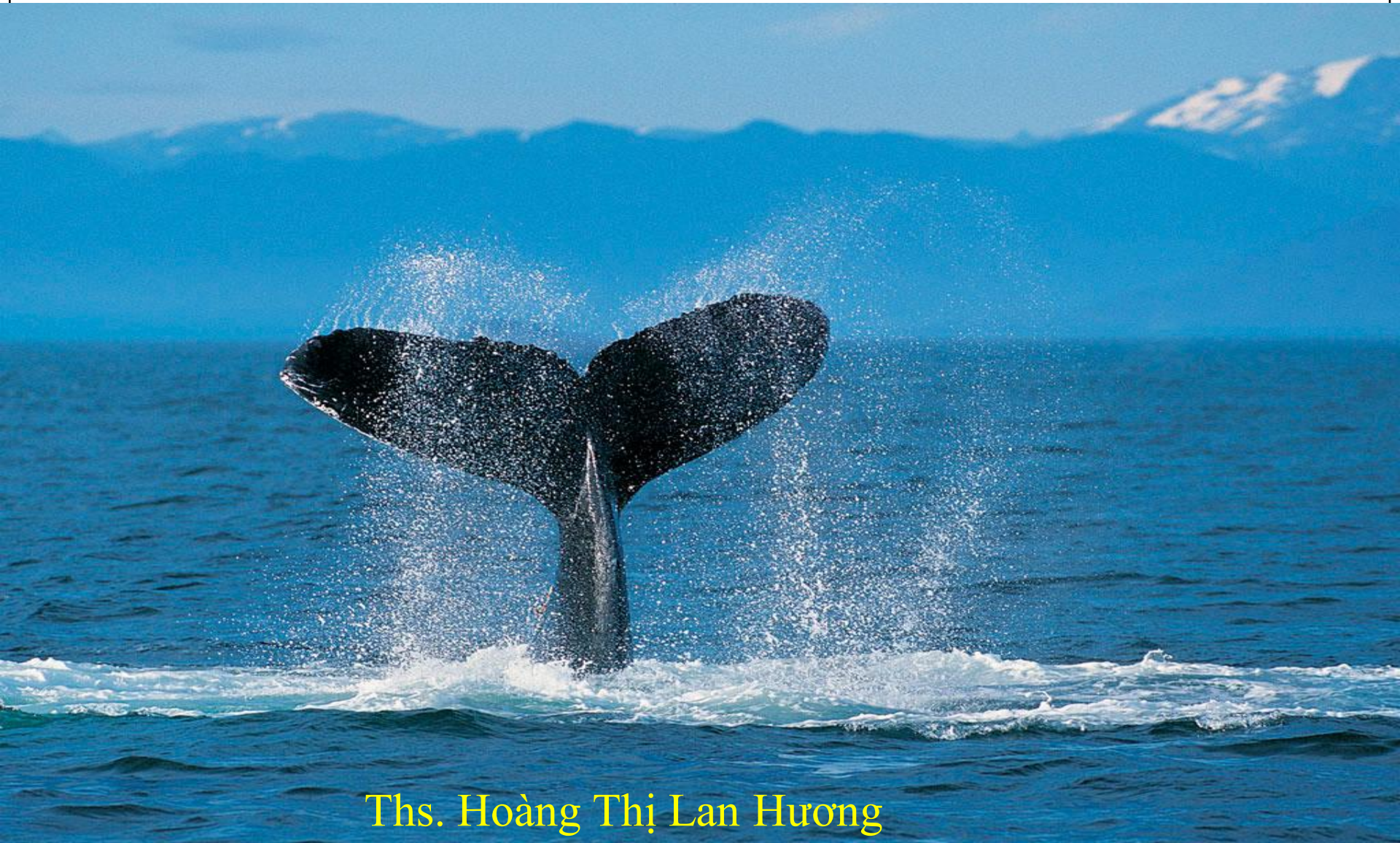
- B/L xuất trình:
 - Port of loading: Haiphong Port, Vietnam
 - Port of discharge: Cancutta Port, India
 - Port of final destination: Bombay Port, India
- SCB từ chối thanh toán
- Theo anh chị, ai đúng, ai sai???

BÀI TẬP TÌNH HUỐNG 3

- Doanh nghiệp Việt Nam ký hợp đồng nhập thép giá CIF từ cảng Busan (Hàn Quốc) về cảng Hải Phòng;
- Hàng đã được giao cho hãng tàu chở hàng;
- Trên thị trường, giá thép ngày càng tăng;
- Người bán quyết định không giao hàng nữa, đề nghị đền bù cho phía Việt Nam 10%;
- Phía Việt Nam chưa phải trả tiền, tự dung được đền bù 10%, thật là VUI!!!
- ???

THE END!!!

Good bye & see you!

Ths. Hoàng Thị Lan Hương